

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Феномен літературно-художнього твору та його буття є настільки складним, багатограним та значущим, що кожна з вже сформованих літературознавчих методологій виявляється виправданою і перспективною, має грандіозні резерви подальшого розвитку в процесі синхронного чи діахронного діалогу з іншими методологіями. Художній текст при порівнянні з нехудожнім має такі риси: 1) являє собою систему художніх образів, виражених за допомогою мовностилістичних засобів; 2) характеризується спрямованістю на образ, що досягається його спеціальною організацією; 3) слово у процесі естетизації в літературному творі набуває конкретно-зображального значення як індивідуалізований факт, співвіднесений зі структурою художнього тексту [1, с. 23]. Для багатогранного дослідження авторських ідіолектів у письменницькій та статистичній лексикографії лінгвісти вдаються до кількісного опису доробку письменників, що дає точну інформацію про особливості функціонування лексики в їхній творчості.

Основу аналізу літературного твору складають наступні методи: а) структурно-стилістичний метод (врахування того, функцію якої саме мовної одиниці належить визначати – фонему, морфему, слова, словосполучення, члена речення, речення чи тексту); б) семантико-стилістичний метод, який зорієнтований на визначення функцій семантично окремої чи окремих мовних одиниць – від морфеми і до тексту; з'ясовується своєрідність і залежність стилістичної функції мовної одиниці від її семантики; в) статистично-стилістичний метод, який передбачає врахування кількості функцій, що їх може виражати певна мовна одиниця; також враховується кількість однотипних мовних одиниць, спроможних виконувати якусь однотипну функцію;

- порівняльно-стилістичний метод, який спрямований на виявлення мовних одиниць, що виконують неоднакову функцію [2, с. 10].

Поряд з цими методами аналізу художнього твору, існує також ідея «вимірювання гармонії арифметикою». Безумовно, комп'ютер не може замінити професійного дослідника, але в процесі аналізу тексту завжди є завдання, пов'язані з вивченням великого обсягу матеріалу або з рутинним пошуком однорідної інформації. У таких випадках комп'ютерне програмне забезпечення полегшує пошук потрібної інформації та значно економить час.

При такому підході до галузі лінгвістичного та літературного аналізу, зокрема порівняльного аналізу, додаються нові можливості. Наприклад, програма AntConc може бути використана для ідентифікації словесних ключових понять у літературному тексті [4]. В результаті за допомогою статистичного аналізу мови письменника можна виявити абстрактні поняття, важливі для його літературного світу, які раніше не привертали уваги дослідників. Крім того, може бути здійснена перебудова існуючих концепцій, визначених теоретиками літератури. Інший аналізатор змісту LECTA використовується в дослідженнях, що займаються контент-аналізом літературних текстів із застосуванням комп'ютерних засобів [3, с. 37]. Контент-аналіз – це метод виявлення та оцінки конкретних характеристик текстів та інших носіїв інформації (відеокасети, теле- та радіопрограми, інтерв'ю тощо). Сутність цього аналізу – на основі зовнішніх (кількісних) характеристик тексту на рівні слів і словосполучень – зробити достовірну здогадку про його змістову площину і, як наслідок, робити висновки про пізнавальні особливості автора – його наміри, ставлення, побажання, система цінностей тощо.

Варто зазначити, що обговорювані програми не прагнуть замінити вченого-дослідника. Загальною перевагою всіх подібних програм є можливість опрацювати великі обсяги текстів за значно менший час, ніж при роботі з паперовими копіями текстів. Не слід забувати, що комп'ютерний аналіз тексту слід практикувати лише з подальшою літературною транскрипцією та інтерпретацією. Таке порівняння даних, отримане в процесі комп'ютерного аналізу з існуючими традиційними дослідженнями, може стати початком нового етапу аналізу літературного тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Головкина, С. Х. Лингвистический анализ текста: Материалы в помощь учителю-словеснику [Текст] / С. Х. Головкина. – Вологда : Издательский центр ВИРО, 2006. –124 с.
2. Дудик, П. С. Стилистика мови [Текст] / П. С. Дудик. – К. : Академія, 2005. – С. 7–47.
3. Зернов, Д. В. Применение новых информационных технологий при анализе в социальной и гуманитарной сфере [Текст] / Д. В. Зернов, А. А. Иудин. – Нижний Новгород : НГУ, 2012. – 60 с.
4. Laurence, A. AntConc: A freeware corpus analysis toolkit for concordancing and text analysis [Електронний ресурс] / A. Lawrence. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.laurenceanthony.net/software/antconc/> (дата звернення: 05.03.2019). – Назва з екрану.